

Foto: Hans Wels

VAN KERK TOT EETTEMPEL

Tekst & foto: Kees Larooij

Niets is treuriger dan de afbraak van een kerkgebouw, lelijke exemplaren uit de tweede helft van de vorige eeuw daargelaten. Zoals gebleken worden veel kerkgebouwen hergebruikt, terwijl het uiterlijk van het gebouw niet wijzigt. De gebouwen deinen mee met het getij van de geschiedenis en overleven zo de tand des tijds.

De Elleboogkerk aan de Langegracht is hier een mooi voorbeeld van. Al in 1638 werd op de plek waar de kerk staat een kapelletje ingericht. Eind achttiende begin negentiende eeuw werd er een (rooms-katholieke) kerk gebouwd en in het midden van de negentiende eeuw werd de kerk parochiekerk. De jaren dertig van de vorige eeuw lijken hoogtijdagen geweest voor de kerk. De Amersfoortse Vrouwenvaart bloeide op en de kerk kreeg daarom een Mariabeeldje uit de vijftiende eeuw in bruikleen.

“De kerk leek zijn eindbestemming te hebben gevonden als Armandomuseum”

Armandomuseum

In de jaren zestig was geloven ‘uit’ en ging de gemeente van de Elleboogkerk samen met die van de Xaveriuskerk. De gemeente vertrok van de Langegracht met heel haar hebben en houden naar ‘t Zand. Daarna was de kerk een thuis voor een keur aan bewoners, totdat het zijn eindbestemming leek te hebben gevonden als Armandomuseum. Een kerkgebouw dat museumgebouw wordt, het is geen omsmeden van zwaarden tot ploegscharen, maar toch.

De nieuwe tijd

Een allesvernietigende brand in 2007 maakte dat het anders liep. Ja, er was een hoopvolle volledige herbouw, maar Armando’s kunst is toch voor Amersfoort verloren gegaan. Sinds enige tijd heeft de kerk een nieuwe eigenaar. Vorig jaar werd bekendgemaakt dat museum Flehite en de Elleboogkerk samengaan in het nieuwe Museum Amersfoort NL en de kerk krijgt een restaurant met sterambities. Van kerk naar ‘eettempel’, zo is de kerk weer mooi bij de tijd.

Tekst: John Klein Nagelvoort en Jaap Cuperus

Lees wat de Militaire Spectator 1869 schrijft over hem:

Op het Burgemeester Brouwerplantsoen liggen meerdere grafstenen en monumenten. Deze maakten voorheen deel uit van de 'Eerste Algemene Begraafplaats Achter Davidshof, 1829-1977'. Een van deze monumenten trok de aandacht, die van Pierre Rutgardus Falter.

Het is een grafmonument van meerdere mensen: Pierre Rutgardus Falter, zijn echtgenote Jaqueline Antionette Corbelijn en Louisa Jaqueline Rochemont-Corbelijn, moeder van Johannes Isaak de Rochemont (Ridder Militaire Willemsorde 4^e klasse en adjudant van gouverneur-generaal James Loudon).

Generaal P.R. Falter

Generaal P.R. Falter werd op 28 januari 1785 in Maastricht geboren als zoon van Jean Valentin Falter en Christine Gertrude Holl. Op 15 januari 1816 trouwde hij in Vlissingen met Elizabeth Jaqueline Antionette Corbelijn. Op 18 augustus 1868 overleed hij in Amersfoort. 'Een doode, even gewaardeerd en bemind

Luitenant-generaal P.R. Falter (Bron Wikipedia)

tijdens zijn leven, als oprecht be-weend bij zijn sterven, die de wel-verdiende achting zij-ner mede-burgers met zich nam in het graf en wiens nage-dachtenis bij velen in eere zal blijven'.

DE LUITENANT-GENERAAL P. R. FALTER.

L'appareil des éloges est donné à l'usage et à la vanité; l'admiration serrée et les louanges réelles et sincères, on ne les donne qu'à la vertu et à la vérité.

MASSILLON.

In den zomer van 't jaar 1868 zagen de bewoners van Amersfoort een doode naar het kerkhof dragen, door tal van vrienden en vereerders begeleid; een doode, even gewaardeerd en bemind tijdens zijn leven, als oprecht be-weend bij zijn sterven, die de welverdiende achting zijner medeburgers niet zich nam in het graf en wiens nagedachtenis bij velen in eere zal blijven.

Die doode was FALTER: in leven Luit.-Generaal der Artillerie, ridder van de militaire Willemsorde 4de kl., kommandeur der orde van den Nederland-schen Leeuw en van die der Eikenkroon, ridder van het Legioen van Eer, en versierd met het metalen, het zilveren Waterloo-kruis en de St. Helena-medalje; maar die, met denzelfden eenvoudigen en nederigen zin welke zijn leven heeft gekenmerkt, bij zijn sterven den wensch had geuit, zonder eenige praal te worden begraven.

»Nederig heb ik geleefd», schreef hij, »nederig wil ik begraven worden;.... zels geen klokkengelui zal er bij mijne begrafenis plaats hebben».

En aan dat verlangen werd voldaan. Er werd aan voldaan voor zooverre de algemeene belangstelling het toeliet; want al bemerkte men niet het minste vertoon van militaire magt, toch zag men het officier- en muziekkorps der Rijdende Artillerie, met eerbied het lijk opwachten van den man, die zich als kommandant, bij dat regement, eenmaal zoo bemind had weten te maken. Al had er geen enkele officiële uitnodiging plaats gehad, wie kon het eene onafzienbare schaar van vrienden en stadgenooten beletten, — mannen en vrouwen van allerlei stand, van allerlei rang en ouderdom, — uit eigen be-weging, de lijkbaar te volgen, om den afgestorvene eene laatste hulde te brengen?

Al vernam men salvo's noch trompetgeschal, tromgeroefel noch klokgelui, een plegtig choraalmuziek deed zich echter zacht in de verte hooren.

Geene hoogdravende lofredenen werden bij de groeve gehouden, maar wel woorden uit het hart en tot het hart gesproken; terwijl menige zucht de borst ontglipte en menige traan werd weggepinkt, toen FALTER en als mensch, en als vriend, en als krijgsman, op even waardige als ongekunstelde wijze werd herdacht (1).

Geen opgewonden stemming maar eene plegtige stilte heerschte op den doodenakker, waar soms, zoodra zwaard of ridderkruis van het lijkkleed afgenomen, trom of trompet van strik en floers — als zinnebeeld van kort-stondigen rouw — ontdaan zijn, ook de droefheid wordt achtergelaten;..... hier echter, bleef de rouw in het hart.

Het grafwaartsgaan van den doode mogt eenigermate het afschijnsel heeten van zijn leven: een leven waarvan christenzin den grondtoon vormde, die zich in nederigheid en eenvoud des harten oploste.

De Herenpoort: voor heren of burgers?

Tekst: Burchard Elias

In het vorige BBN-nummer meldde een stadsgids dat om de heren van sociëteit Randenbroek te gerieven een opening in de stadsmuur was gemaakt. Zo konden zij na sluitingstijd toch naar huis in de stad. Daarom heette deze opening Herenpoort. De encyclopedie van J.A. Brongers geeft echter een andere uitleg.

In J.A. Brongers Historische encyclopedie van Amersfoort (Amersfoort 1998), in het lemma Herenpoort of School-

poort (blz. 121), is te lezen dat deze poort in 1646 gebouwd was om burgers gemakkelijker toegang te geven tot hun tuinen buiten de stadsmuur. De poort werd gesloopt tussen 1837-1844.

Al in 1663

De Herenpoort zou al in 1663 als zodanig genoemd zijn. Volgens Brongers was het dan ook onwaarschijnlijk dat er een verband zou zijn tussen de naam van de poort en de bezoekers van sociëteit Randenbroek die pas in 1814 open ging. Bovendien konden de heren hun

sociëteit gemakkelijk bereiken via de Sint-Andriespoort. Vandaar liep een weg direct naar Randenbroek.

Lantaarn afgeven

Het is wel zo dat de heren als zij 's avonds naar huisgingen een lantaarn konden meenemen, maar deze dan moesten afgeven bij de portiers van de Sint-Andries- of Herenpoort. Dat stond in de statuten van de sociëteit. Dat wijst er ook op dat de Herenpoort er toen al was en zo heette en niet speciaal voor de heren gemaakt werd en naar hen werd genoemd.

Tekst: Hans Wels

De Binnenstad kan wederom terugkijken op een geslaagd buurtbudgetjaar 2020. Er zijn 25 aanvragen binnengekomen. Dit jaar is geen enkel project door de buurtbudgetcommissie afgewezen.

Eén project heeft zelf aangegeven dat het vanwege de coronacrisis niet door kon gaan en een aantal projecten heeft gevraagd om het toegezegde bedrag te oormerken voor gebruik in 2021, ook vanwege de coronacrisis.

Meer toegezegd

Vanwege het beperkte budget kregen niet alle aanvragers het aangevraagde bedrag. Het totaal aangevraagde bedrag was ruim € 29.090,- terwijl € 19.000,- aan buurtbudget beschikbaar was voor de binnenstad. Omdat bleek dat uit voorgaande jaren nog een behoorlijk bedrag aan buurtbudget over was, is uiteindelijk voor € 23.195,- toegezegd.

Groen en verrassend

Er waren uiteenlopende ideeën. Variërend van groene activiteiten, festivals en concerten tot verrassende ontmoetingen. Een impressie van een aantal activiteiten is gepubliceerd in verschillende edities van het BBN Nieuws, nog steeds te zien op de website van het BBN.

Bloemetjes buiten zetten

In januari 2021 is weer een nieuwsbrief huis-aan-huis verspreid met de aankondiging van het buurtbudget 2021. Ook op de website van het BBN is informatie geplaatst over het buurtbudget 2021. Het thema voor het buurtbudget in 2021 is: "Laten we de bloemetjes buiten zetten".

Budget over? Kijk op de site

De sluitingsdatum voor het indienen van aanvragen was 8 maart 2021. Het buurtbudget is een aanvulling op andere gelden en er wordt een grote mate van zelfwerkzaamheid verwacht. Dit BBN Nieuws verschijnt na de sluitingsdatum, maar het kan zijn dat voor 2021 nog budget over is. Kijk voor meer informatie op onze website www.bbn-amersfoort.nl.

Ontmoedigingsbeleid zonnepanelen binnenstad

Tekst: Peter Veeling

Voor de meeste daken in de binnenstad is een vergunning noodzakelijk. Dat blijkt uit het voorstel voor verruiming van de mogelijkheden voor zonnepanelen in de binnenstad, dat drie jaar na de aankondiging beschikbaar is gekomen.

De details van het voorstel zijn te lezen op www.amersfoort.nl/duurzaamergoed. Wie verwacht snel panelen te kunnen leggen, komt bedrogen uit. Niet alleen voor monumenten, maar ook voor gezichtsbepalende- en beeldondersteunende daken geldt dat panelen alleen mogelijk zijn op een achtervlak, niet zichtbaar vanaf de straat. Het gaat hier om ongeveer 80% van de daken binnen de singels. En als we het voorstel goed lezen, geldt de vergunningplicht zelfs voor de platte daken.

Zeer voorzichtig

Voorzichtigheid troef dus in dit voorstel. Iedereen begrijpt dat je in het oog springende monumenten niet vol legt met blinkende of gitzwarte zonnepanelen. Maar dat je nu voor vrijwel ieder dak een vergunning moet aanvragen, ook als het niet

zichtbaar is vanaf de straat, gaat wel erg ver. Er zijn wel daken vergunningvrij, maar erg beperkt.

In grote vlakken

Om een vergunning te krijgen is het gewenst dat de panelen in rustige grote vlakken zijn neergelegd in een kleur die aansluit bij de dakbedekking. Heeft u rode pannen, dan graag rode panelen neerleggen die twee keer zo duur zijn als

standaardpanelen. En 20% minder rendement hebben. Is er sprake van een dakpapel of een schoorsteen of airco-unit, dan wordt het wel heel lastig om die grote rustige vlakken te realiseren. Er is kennelijk veel geld beschikbaar om een commissie aanvragen te laten behandelen. Maar of die het erg druk gaat krijgen en of dit voorstel tot een verduurzaming van de binnenstad zal leiden, valt te bezien.

Zoekplaatje

Het vorige zoekplaatje

Het beeld van de stadstrompetter bevindt zich voor Friteshuis Van Gogh aan de Langestraat. De stadstrompetter was in de Middeleeuwen een belangrijke persoon: hij hield de inwoners van de stad op de hoogte van het laatste nieuws, regels en wetten. Kunstenaar **Paul Kingma** heeft de Amersfoortse stadstrompetter afgebeeld met het woord 'Amersfoort'. De kruizen op de schouderkappen verwijzen naar het wapen van de stad.

De winnaar heeft de bon inmiddels gekregen!

Een nieuw zoekplaatje

Waar vind je deze plaquette?

Mail het antwoord voor 1 april 2021 naar info@bbn-amersfoort.nl o.v.v. BBN Nieuws zoekplaatje.

Onder de goede inzenders verloten we koffie met gebak bij BijHein aan de Kortegracht.

VERLOREN PARELTJE: VILLA ZONNEHOF

Tekst: Johan Riemersma, Foto: Archief Eemland

In 1898 begon de bouw en in 1900 was Villa Zonnehof gereed. De villa was gebouwd voor ritmeester Leonard Cornelis Beynen en ontworpen door architect Herman Kroes. Later was het gewestelijk arbeidsbureau erin gevestigd.

Nog geen eeuw later werd de villa alweer gesloopt om een toegangsweg te maken voor plein Zonnehof. Dat was

in 1965-1967. Op plein Zonnehof stond het Rietveldpaviljoen, gebouwd in 1958-1959. Daarna kwam het GGD-gebouw in 1967-1968 en nog later de Openbare Bibliotheek (1974-1978) en een grote parkeerplaats.

Het adres van villa Zonnehof was Arnhemseweg 7. De villa stond dus tussen restaurant Peking op nummer 9 en Wash It (voorheen wijnhandel/slijterij) op nummer 5, maar dan wat naar achteren.

Agenda

Vanwege de coronacrisis zijn alle agendapunten onder voorbehoud. De snuffelmarkten gaan voorlopig niet door.

- elke dinsdag **Pubquiz** | Lobbies | Hof | 20.30 uur
- elke woensdag **Buurtkamer binnenstad** via steeg tussen Appelmarkt 9 en 10, 10.00 uur
- elke donderdag **Stilte/avondgebed** | Oud-Katholieke kerk | 't Zand | 19.00 uur
- elke vrijdag **Goeie Buren ontmoetingstafel** Lieve Vrouw | 10.30 uur
- elke 4^e zondag **Huisbereide lekkernijen en een mini-concert** | Het Seminarie
- t/m 18 april **Mondriaanportretten echtpaar Bergman** | Mondriaanhuis
- 16 maart **Seniorentafel** | 10.30 uur
- t/m 28 maart **IMPACT – photos that matter** Rietveldpaviljoen
- t/m 31 maart **75 jaar De Ploegh: Nou gaan we ploegen** | Archief Eemland
- 20 april **Seniorentafel** | 10.30 uur
- t/m 18 april **Equilibrium** met Elise van der Linden en Henriëtte van't Hoog Mondriaanhuis
- 24 apr t/m 2 mei **Expo Elleboog** | Langegracht 36
- 24 apr t/m 3 okt. **Ode aan het landschap** Mondriaanhuis
- t/m 9 mei **Mirror | Mirror. Reflect Yourself!** Kunsthall KAdE
- 18 mei **Seniorentafel** | 10.30 uur
- t/m 20 juni **Herkenning in vervreemding** Musiom
- t/m 29 aug **Over velden en wegen** Museum Flehite
- 12 juni t/m 26 sept. **Sculpture breathes life** Museum Flehite
- 6 juli t/m 19 dec. **Lage landen en de zee** | Musiom
- t/m 21 nov. **Topstukken uit de collectie** Museum Flehite

Redactie

Dagmar Wynants (vormgeving)
Hans Wels
Johan Riemersma
Kees Larooij
Lisanne van de Weerdhof (eindredactie)
Peter Veeling

Contactgegevens BBN

Post Teut 67, 3811 WN Amersfoort
E-mail info@bbn-amersfoort.nl
Web www.bbn-amersfoort.nl
Facebook www.facebook.com/bbn033